

Е. С. Дмитренко, канд. юрид. наук, доц., *Національна академія Служби безпеки України*; **А. Ю. Дмитренко**, студент *Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЙНЯТТЯМ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Прийняття Податкового кодексу України (ПК України), безумовно, позитивно вплинуло на регулювання питань оподаткування в цілому та банківської діяльності зокрема. Мова, передусім, йде про норми, якими встановлено: обов'язки та відповідальність банків у випадку порушення строку та порядку надання інформації про відкриття (закриття) банківських рахунків (ст. 118); перелік доходів і витрат, що враховуються при визначенні об'єкта оподаткування банків (статті 135, 138); основні правила оподаткування доходів у вигляді процентів (підпункт 164.2.8 пункту 164.2 статті 164, абзаци 2–4 пункту 167.2 статті 167, пункт 170.4 статті 170).

Детальний аналіз змісту цих та інших норм ПК України, якими регулюються питання оподаткування банківської діяльності, засвідчив, що окремі з них є недосконалими. Серед них насамперед норми підпункту 164.2.8 пункту 164.2 статті 164 та абзаци 2–4 пункту 167.2 статті 167 щодо включення до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу фізичної особи доходу у вигляді процентів на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок і його оподаткування, які набирають чинності з 1 січня 2015 року. Реалізація цих норм, на нашу думку, пов'язана з існуванням у цій сфері окремих проблем. Вони здебільшого стосуються функціонування проблемних банків, недосконалих норм щодо механізму нарахування відсотків, доступу до депозитів, компенсації втрат громадян від неповернення вкладів тощо. Окрім того, їх запровадження може свідчити про те, що кошти фізичних осіб, з яких уже одного разу податки сплачено, знову будуть оподатковуватися. З огляду на це вважаємо, що за сучасних умов запровадження зазначених вище норм ПК України є недоцільним, оскільки вони не стимулюватимуть розміщення коштів на депозитних рахунках. Досить зауважити, що такі норми уже вносилися до Закону України “Про оподаткування фізичних осіб”, але через значний резонанс цього питання у суспільстві їх введення неодноразово відтерміновувалось. Як альтернативний шлях можна запропонувати ставку податку із зазначених доходів (0–5 %) регулювати залежно від терміну депозиту. Наприклад, ставку в 0 % встановити на доходи за депозитами, розміщеними на термін понад один рік.

Інший блок проблем пов'язаний із нормою підпункту 20.1.3 пункту 20.1 статті 20 ПК України, якою розширено права органів Державної податкової служби (ДПС) без рішення суду отримувати від банків інформацію про наявність банківських рахунків. Її прийняття, як бачиться, є передчасним, оскільки, з одного боку, свідчить про послаблення режиму банківської таємниці, а з іншого – про можливість застосування непрямих методів

визначення доходів фізичних осіб цими органами. Окрім того, зміст такої норми, на нашу думку, не сприяє підвищенню довіри як до конкретного банку, так і до всієї банківської системи.

Також слід зазначити, що деякими нормами ПК України на банки покладаються додаткові обов'язки. Наприклад, норма підпункту 176.2 ст. 176 про обов'язок банків надавати органам ДПС інформацію про виплачені доходи фізичними особами з продажу інвестиційних активів тощо.

У зв'язку із зазначеним, вказуємо на відсутність у ПК України норм про оподаткування банківської діяльності в цілому, повноваження НБУ у цій сфері, диференціацію податкових ставок залежно від спрямування прибутків банків. На нашу думку, банкам доцільно надавати пільги або ж звільняти від оподаткування в тому разі, якщо їх прибутки спрямовуються до підприємств пріоритетних галузей у вигляді прямих інвестицій.

Маємо надію, що сформульовані нами пропозиції сприятимуть удосконаленню правового регулювання банківської діяльності та зміцненню банківської системи України.